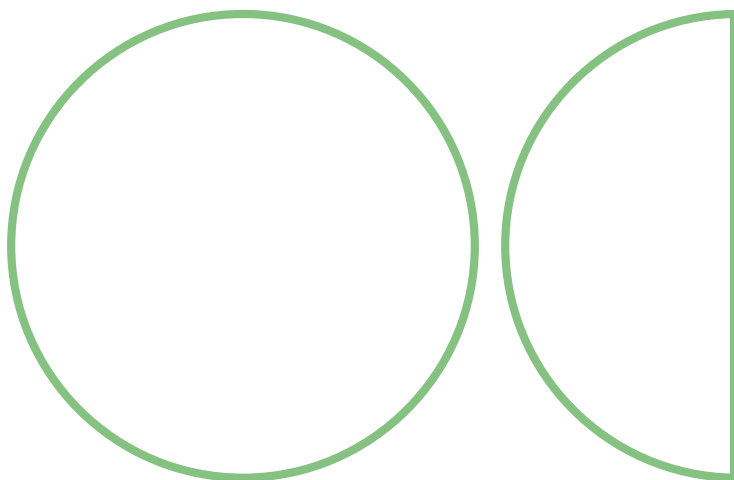

L'opinió del Cercle

Un objectiu històric per a Europa, Espanya i Catalunya

Barcelona, juliol 2020

La pandèmia provocada per la Covid-19 ens ha portat al límit en tot. Suposa un canvi d'època que ens obliga a repensar les polítiques públiques, la manera de gestionar-les i proposar-les. Res tornarà a ser igual. Als qui tenen la responsabilitat de gestionar la crisi els exigeix l'adopció d'una forma d'aproximació als problemes més porosa i sensible a les exigències d'una societat que espera ser acompanyada en la seva inseguretat i sensació de pèrdua de control sobre els seus projectes de vida. La cooperació s'imposarà perquè ningú té capacitat per resoldre sol els problemes. És urgent desenvolupar una lògica de cooperació basada en l'entesa, el respecte i la generositat. Entesa que nodreixi pactes i acords. Respecte que integri els altres en les nostres decisions. Generositat que, més enllà de l'estricta solidaritat, mutualitzi un clima de concòrdia per transmetre que la convivència és clau si volem seguir construint una societat civilitzada.

Avui la política ha de ser l'instrument que faci possible l'esperada resiliència. No només la política econòmica. Tota la política. Ha de ser capaç de reactivar l'activitat econòmica i trobar els vectors de creixement que ens permetin recuperar la prosperitat perduda. Però ha de ser capaç també de reactivar la societat i impedir la seva desmoralització. I això exigeix una política exemplar. Una política en gran, que pensi i actuï en gran. Que compregui que davant seu té un moment històric que és una cruïlla per recuperar la confiança i progressar des de la convicció que les coses aniran a millor.

I. Un context i unes perspectives molt preocupants

La pandèmia que estem patint està sacsejant el món a tots nivells. Ha portat al límit els sistemes sanitaris, fins i tot als països més desenvolupats, i està generant un drama humà que no esperàvem viure mai més. També ens està posant a prova a nivell individual i col·lectiu. Històricament, en moments de màxima dificultat com l'actual, hem vist com les relacions entre països es modificaven de manera accelerada: en alguns casos es reforçaven els lligams que els unien i, en d'altres, es deterioraven. Hem vist ara dinàmiques tant en un sentit com, malauradament, també en l'altre, malmetent l'ordre multilateral que havia estat concebut com a eficient mecanisme d'estabilitat.

L'impacte econòmic és fortíssim i generalitzat. A la majoria de països desenvolupats, la caiguda del PIB del segon trimestre d'enguany serà de dos dígits. Registres d'aquesta magnitud només els havíem observat en èpoques de guerra. I tot sembla indicar que haurem de conviure amb el virus un temps més, mentre no tinguem una vacuna o un tractament efectiu. La incertesa, per tant, encara serà molt

elevada i la crisi econòmica, persistent. La majoria de previsions assenyalen que trigarem anys a recuperar els nivells d'activitat previs a la Covid-19. El Banc Central Europeu, per exemple, espera que el PIB mundial retrocedeixi enguany gairebé un 5 %, una recessió molt més profunda que l'experimentada el 2009, quan el PIB global només va acabar retrocedint un -0,1%. Per l'Eurozona, espera un retrocés proper al -9% i que no recuperi els nivells previs a la crisi fins l'any 2022 o 2023.

Els pronòstics sobre l'economia espanyola encara són més preocupants. Tot apunta que la crisi econòmica serà més severa que a molts països desenvolupats, per les estrictes mesures de confinament que es van haver de prendre o perquè hi ha sectors que són molt sensibles a les restriccions a la mobilitat i que a Espanya són especialment rellevants, com el turisme. I també per l'elevat pes a l'economia de les petites empreses, més vulnerables. El Banc d'Espanya pronostica que la caiguda del PIB es situarà al voltant del -11,6%, i que la recuperació podria ser encara més lenta que a l'Eurozona. Preocupa, i molt, l'impacte que aquesta situació pot tenir a nivell social i, especialment, sobre els col·lectius més vulnerables.

Per fer front a una crisi d'aquesta magnitud la política, en majúscules, ha de ser de nou l'instrument que vertebrava la societat, oferint-li mecanismes

per enfrontar-se als moments difícils que vivim, i mobilitzant-la amb un projecte de futur il·lusionant i compartit. La política ha d'estar a l'alçada del moment en el qual ens trobem. És imprescindible perquè la nostra jove democràcia maduri.

II. La resposta de política econòmica és i seguirà sent clau

Estem obligats a implementar una resposta de política econòmica ràpida, contundent, efectiva i transformadora. D'entrada, tal i com hem manifestat des de l'inici de la crisi sanitària, creiem que s'han de prendre mesures per esmorteir-ne l'impacte sobre les famílies i les empreses, posant especial atenció als col·lectius més vulnerables. Així s'està fent a la majoria de països desenvolupats. Aquesta és la fase en la que ens trobem immersos a dia d'avui. Moltes institucions i agents socials, especialment les organitzacions empresarials, ja han fet les seves aportacions a les diferents administracions en aquests sentit, que en general considerem vàlides i que subscrivim.

Des del Cercle d'Economia creiem que també s'ha de posar la mirada en el mig i llarg termini, és a dir, en la presa de **mesures per transformar i relançar l'economia.** És imprescindible desenvolupar una visió de futur, i s'han de destinar recursos perquè aquesta es faci realitat tot enfortint la cohesió social del país. La Covid-19 ens afecta a tots, però hi haurà països que sabran transformar la crisi econòmica

en una oportunitat per sortir-ne reforçats, econòmica i socialment. I els països que no aconseguixin fer aquest pas transformacional seran els que acabaran patint més persistentment les conseqüències de la crisi, i els que probablement veuran com la cohesió social s'acaba deteriorant més.

III. Europa fa un nou pas endavant

Europa ressona de nou com una paraula esperançadora. Ens retorna la confiança en la seva capacitat mobilitzadora de ser una oportunitat de canvi real. Assistim a un moment refundador sobre la base dels fets. De nou els fets, com altres vegades des del final de la Segona Guerra Mundial, tornen a ser determinants en la construcció de la nostra Unió.

El camí que estrena la Unió Europea per respondre a la situació actual demostra la seva voluntat de ser un actor polític fonamental. L'aprovació del pla de recuperació econòmica és una notícia excepcional. A curt termini, permetrà que es reforcin les mesures d'estímul de la demanda i de millora de la capacitat productiva. També facilitarà l'adaptació de la nostra economia a alguns dels grans reptes que afrontem, com la transformació digital i la transició energètica.

Els recursos que s'empraran no són gens menyspreables. Concretament, el pla de recuperació europea, anomenat *Next Generation EU*, mobilitzarà 750.000 milions d'euros entre ajudes directes i crèdits. El 5% del PIB de la UE. A això se li ha de sumar els 100.000 milions d'euros del SURE, un mecanisme

que té com a objectiu ajudar a fer front als costos de les mesures preses en l'àmbit laboral; la facilitat de crèdit del MEDE, que ascendeix a 240.000 milions d'euros; i els 25.000 milions d'euros en garanties del BEI.

La magnitud dels diferents mecanismes que s'estan dissenyant a nivell europeu ho fa evident: Europa està fent un pas endavant i, previsiblement, el seu lideratge econòmic i polític augmentarà. **Una major capacitat d'influència de les institucions europees** en la promoció i acceleració del canvi econòmic ajudarà a reduir la vulnerabilitat dels països, a crear llocs de treball de qualitat i a reforçar la cohesió social. Ara bé, la major responsabilitat que adquireix l'administració europea augmentant els recursos dedicats a lluitar contra la crisi ve acompanyada d'una major capacitat de decisió sobre la seva utilització. **Des del Cercle d'Economia creiem que és bo que els fons europeus vagin acompanyats de mecanismes que incentivin la implementació de les reformes estructurals que Espanya necessita des de fa molt de temps. Això no és cedir sobirania. És afavorir la co-governança a diferents nivells per ser més eficients.**

A més a més, cal tenir present que, tot i que el pla de reconstrucció europeu es planteja com una mesura puntual per fer front a la situació actual, pot acabar convertint-se en un primer pas per millorar

l'arquitectura institucional europea, amb el desenvolupament d'institucions fiscals per contrarestar grans shocks econòmics. Si finalment la capacitat de despesa a nivell europeu fa aquest pas de gegant, en part mitjançant l'emissió d'eurobons, representarà un recurs amb el qual podríem comptar quan tornin a venir temps difícils. Per fer-ho possible, ara hauríem de demostrar que el fem servir de manera intel·ligent i efectiva. Aquest instrument, sens dubte, podria ser el gran llegat d'aquesta crisi. A més, alleugeriria la pressió sobre el Banc Central Europeu, contribuint a mantenir-ne la independència i credibilitat. Per altra banda, l'emissió d'eurobons podria donar un impuls definitiu a l'euro perquè es converteixi en una moneda de referència a nivell internacional i a la Unió Europea per sortir-ne més reforçada.

IV. Espanya i la transformació del seu model econòmic

L'economia espanyola no es troba en la millor posició per poder fer front a la crisi. En part, perquè el deute públic és molt elevat i, per tant, la capacitat de reacció és limitada. L'any 2008, el deute públic es trobava al 36% del PIB, i això va permetre que els estabilitzadors automàtics funcionessin a ple rendiment durant anys, i que es pogués dur a terme una política fiscal expansiva de manera sostinguda. Així, l'any 2014, quan es va iniciar la recuperació econòmica, el deute públic havia augmentat i se situava a l'entorn del 100% del PIB. En la consciència col·lectiva ha quallat la idea que aquests anys van estar dominats per les retallades i l'austeritat, però les xifres mostren l'importantíssim paper que, amb l'ajuda d'Europa, va jugar el sector públic per fer front a la crisi. No hem aconseguit aprofitar els 6 darrers anys de creixement ininterromput per sanejar les finances públiques i refer la capacitat de reacció. Certament, el repte no era fàcil amb l'elevada taxa d'atur, i no és moment de lamentar-se'n, però sí de reflexionar sobre què hauríem d'haver fet millor.

Així doncs, **la greu crisi econòmica i social que vivim ens obliga a utilitzar tots els recursos disponibles, i l'escàs marge de maniobra del que disposem ens exigeix utilitzar-los amb la màxima eficàcia.** No es pot errar el tret, ni en el fons, ni en la forma. L'experiència ens demostra que hem de ser particularment curosos. El marge de millora és molt ampli: així ho il·lustra l'índex de qualitat de la governança que elabora el Banc Mundial, que situa l'efectivitat i la qualitat de les polítiques públiques espanyoles en la posició 39 del rànquing global. Des que es va iniciar la recuperació l'any 2014 s'ha reculat 8 posicions.

És doncs imprescindible prendre mesures per tal de millorar l'assignació de recursos, assegurar-nos que la seva distribució es fa seguint les millors pràctiques internacionals, que es du a terme d'una manera transparent, amb criteris experts establerts prèviament, i fent un seguiment del seu retorn social i econòmic. **Apel·lem, doncs, a la creació d'una agència independent d'avaluació dels projectes.** Aquesta agència hauria d'establir els criteris de selecció i l'avaluació dels projectes, que haurien de ser presentats per les parts interessades -incloent el sector públic- de forma competitiva. **I hem d'assegurar-nos que els projectes que es finançaran contribueixin a augmentar la productivitat de l'economia espanyola.** Apel·lem, al cap i a la fi, a què els criteris que s'estableixin siguin objectius i

de competència tècnica, no partidistes amb la mirada a curt termini, i que en darrera instància siguin triats per un grup reduït d'experts professionals independents.

La transformació econòmica, finalment, no ha d'implicar una concentració territorial i corporativa encara més gran. Passa per una economia més diversificada, descentralitzada, basada en ecosistemes o clústers creats des de l'augment de les connexions, la millora de la col·laboració i la intensificació de la cooperació. Espanya ha d'aprofitar aquesta oportunitat, potser la darrera, per aixecar la productivitat i distribuir els seus beneficis. No n'hi ha prou amb la descentralització administrativa. S'ha de descentralitzar també de manera real l'activitat econòmica d'alt valor afegit si volem evitar fenòmens que estan a la base de posicionaments il·liberals i populistes. **Espanya no es pot permetre accentuar la deriva centralitzadora que pateix des de fa dècades.** Ja ho va alertar el [Cercle d'Economia l'any 2001](#), i aquesta tendència, lluny de corregir-se, s'ha accentuat els darrers anys, incloent una visió radial de les infraestructures i diferents tractes fiscals dintre del territori espanyol, amb conseqüències polítiques i econòmiques pel conjunt d'Espanya. ¿Com seria Espanya, per exemple, si fa 20 anys haguéssim executat el corredor mediterrani, amb tots els seus efectes colaterals sobre la indústria? Tenim una oportunitat d'or per redreçar-ho, per impulsar el creixement

de la productivitat distribuint millor els recursos en sectors que facin de tractors futurs. Aquesta és, també, la urgència del moment, perquè Catalunya és un motor important per a la reactivació econòmica d'Espanya. D'aquí 20 anys, el Cercle d'Economia no hauria d'escriure una altra nota d'opinió repetint aquest diagnòstic.

Més enllà de la selecció de projectes i l'avaluació de les polítiques públiques, també caldrà afinar molt bé l'enfocament de la política econòmica. A mesura que aprenguem a conviure amb el virus i l'activitat econòmica es vagi recuperant, les mesures de protecció han de concentrar-se en els col·lectius i empreses més directament afectats per l'epidèmia, i el focus de l'acció de política econòmica ha d'anar transitant cap a polítiques que permetin transformar i relançar l'economia. Caldrà trobar complementarietats entre la necessitat de reactivar la capacitat instal·lada a curt termini **i la necessitat inajornable de transitar cap a una economia més innovadora, digitalitzada, que aposti decididament per un augment de la productivitat invertint en projectes de futur relacionats, per exemple, amb la indústria, l'economia circular, la digitalització, les ciències de la vida i tot el sector de l'oci i de la cultura.** Aquests són, a grans trets, els àmbits que definiran l'economia del demà, i en tots ells hi ha empreses capdavanteres a Espanya als diferents sectors. Així doncs, caldrà identificar bé els clústers econòmics

en els que el potencial d'aquestes intervencions és més elevat, amb una visió de futur, i impulsar-ne els elements bàsics per al seu desenvolupament. Seleccionant sectors amb visió transversal, integradora. Fent que aquesta distribució de la productivitat arribi també a les pimes, els autònoms i els emprenedors. Dur a terme aquesta tasca de manera ràpida i efectiva no serà fàcil, i caldrà sumar esforços entre el sector públic i el sector privat. Aquest procés de transformació econòmica comportarà una reconversió laboral àmplia i profunda. Així doncs, per activar-lo, també s'hauran de reforçar les polítiques educatives, de formació dels treballadors, i les polítiques actives d'ocupació, per assegurar que tots disposem de les competències necessàries per desenvolupar-nos professionalment en el nou context.

I Catalunya?

Els darrers anys Catalunya ha perdut temps i ambició. Entre el 2000 i el 2018, el creixement de la renda per càpita ha estat clarament inferior al de Madrid, i també inferior al del conjunt d'Espanya. A nivell europeu, la competitivitat de Catalunya també ha reulat, i molt. Segons l'índex de competitivitat regional elaborat per la Comissió Europea ha perdut gairebé 60 posicions des del 2010, i ara està molt allunyada de la Comunitat de Madrid. Les causes són múltiples, complexes i van més enllà de l'abast d'aquesta nota, però inclouen el centralisme

de l'activitat econòmica al qual ens hem referit i l'infrafinançament recurrent de Catalunya, que el Cercle ha constatat en nombroses ocasions, com a la seva Nota d'Opinió del 2018 **“Propostes per modificar l'autogovern de Catalunya i el funcionament del model territorial d'Estat”**, on s'incidia en la necessitat d'una reforma del model actual de finançament autonòmic amb l'objectiu de fer-lo més eficient i equitatiu.

Ara toca reaccionar. La reconstrucció econòmica i social exigeix col·laborar i cooperar. Col·laborar amb els governs, especialment l'espanyol, i cooperar amb les empreses. Tant l'aïllament com el centralisme alimenten un marc mental que no serveix pels reptes del present. Encara hi som a temps. El potencial econòmic i social de Catalunya és molt elevat. A Catalunya se segueixen combinant una gran capacitat de generació de coneixement i d'atracció de talent nacional i internacional; unes infraestructures tecnològiques i logístiques avançades; clústers d'empreses en àmbits cridats a liderar el procés de la transformació econòmica que ja s'està començant a produir, com són la digitalització, la mobilitat, les ciències biomèdiques i les energies renovables. Cal tenir present, insistim, que no hi pot haver cohesió social ni benestar sense una economia dinàmica i productiva.

És urgent i imprescindible reaccionar i tornar a sumar esforços, des de tots els àmbits, polític, empresarial i social. La responsabilitat és compartida i la urgència del moment ho fa imprescindible. A més, la crisi actual i les polítiques econòmiques que arreu s'implementaran per fer-hi front acceleraran la transformació econòmica d'aquelles zones més ben preparades i que competeixen directament amb Catalunya. **A aquest tren encara hi podem pujar. Apel·lem, per tant, el Govern de la Generalitat que surti elegit a les properes eleccions al Parlament de Catalunya que prioritzi la recuperació social i econòmica des d'una perspectiva a mig i llarg termini i que dugui a terme una política econòmica dialogant, realista i previsible.** El pla de reactivació econòmica i protecció social presentat per la Generalitat pot ser un bon punt de partida. Però els propers mesos caldrà generar consensos amplis i refer complicitats entre les diferents forces polítiques, els agents socials i també la iniciativa privada. Per tornar a atreure i retenir inversions i talent és imprescindible tornar a generar un entorn de confiança. I també és fonamental disposar d'un entorn fiscal com a mínim competitiu a nivell estatal.

És l'hora de mirar endavant. Catalunya pot ser un actor destacat de la nova economia si s'ho proposa. Ara se'ns presenta una oportunitat única per posar les bases d'una economia catalana més industrial, digital, productiva i sostenible, que garanteixi més benestar i

més oportunitats de futur per tothom. Caldrà reforçar el nostre sistema sanitari per mantenir centres de referència. Caldrà dur a terme projectes ambiciosos i transformadors relacionats amb l'economia verda, la mobilitat i la sostenibilitat, l'eficiència energètica, projectes per digitalitzar les nostres pimes i la nostra administració, per impulsar la intel·ligència artificial, la biotecnologia i per reforçar els centres de R+D i infraestructures científiques com el Supercomputador. Catalunya ha d'aspirar a liderar l'expansió i la transformació de la indústria amb projectes de país innovadors i transversals.

La mateixa co-governança lleial entre Europa i Espanya s'haurà de donar entre Espanya i Catalunya a l'hora d'accedir als fons europeus. Per tant, des de Catalunya s'hauran de fer els deures i presentar projectes concrets d'excel·lència que meritin els recursos. Tot això requerirà molta energia, determinació, pragmatisme, focalització i col·laboració lleial públic-privada. Demanem que no es faci política partidista en la cerca d'aquests objectius. Si no som capaços d'activar-nos i accedir als recursos necessaris per avançar en un canvi de model productiu per disputes internes o electorals, no ens ho podem perdonar. Catalunya no es pot permetre seguir captiva d'una paràlisi política que té conseqüències en múltiples dimensions de la vida del país. També l'econòmica. Però no només. La manca de previsió i descoordinació en la lluita contra els rebrots de la Covid-19 han posat de manifest les greus conseqüències que se'n poden derivar.

Al mateix temps, i amb la mateixa fermesa, apel·lem al sector privat perquè aposti de nou pel nostre país, amb inversions i projectes concrets. Amb ambició i confiança amb el potencial de Catalunya. Amb col·laboració, conscients de la dimensió de les nostres empreses i, per tant, cooperant en projectes de manera més transversal. El sector públic sol no pot dur a terme el repte que se'ns planteja i, per tant, la col·laboració públic-privada serà clau. La urgència del moment ens ha de fer sortir de la zona de confort. A tots. No tenim alternativa.

Barcelona, juliol 2020

